

การปฏิบัติตามบทบาทและอุปสรรคในการปฏิบัติ ของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลชุมชน

Role Practices and Barriers to Practice Among Infection Control Nurses in Community Hospitals

วารุณี สุวรรณรัตน์ *	Warunee Suwanrat *
อะเคื้อ อุณหเลขกะ **	Akeau Unahalekhaka **
พิมพารณ กัลลันกลีน ***	Pimpaporn Klunklin ***

บทคัดย่อ

การปฏิบัติตามบทบาทของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลชุมชนมีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาล การวิจัยเชิงพรรณนานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การปฏิบัติและอุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ พยาบาลควบคุมการติดเชื้อโรงพยาบาลชุมชน จำนวน 301 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบด้วยตนเอง ประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วนคือ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง การปฏิบัติตามบทบาทและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทในการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล รวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2560 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 257 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.38 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติตามบทบาทในภาพรวม 9 ด้าน ประกอบด้วย การเฝ้าระวังการติดเชื้อในโรงพยาบาล การสอบสวนและควบคุมการระบาด การให้ความรู้ การให้คำปรึกษา การบริหารจัดการ การดูแลสุขภาพของบุคลากร การควบคุมสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล การติดต่อประสานงานกับชุมชน และการวิจัย ได้ร้อยละ 87.9 ของกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติทั้งหมด บทบาทที่กลุ่มตัวอย่างสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้มากกว่าร้อยละ 90 ของกิจกรรมทั้งหมด คือ การให้คำปรึกษา (ร้อยละ 98.1) การดูแลสุขภาพของบุคลากร (ร้อยละ 97.8) การบริหารจัดการและการควบคุมสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล (ร้อยละ 93.1) การให้ความรู้ (ร้อยละ 91.6) บทบาทที่ปฏิบัติกิจกรรมได้มากกว่า ร้อยละ 80 คือ การเฝ้าระวังการติดเชื้อในโรงพยาบาล (ร้อยละ 88.1) การสอบสวนและควบคุมการระบาด (ร้อยละ 83.9) และบทบาทที่ปฏิบัติได้น้อยที่สุดคือ การศึกษาวิจัย (ร้อยละ 35.9) อุปสรรคในการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างที่พบในทุกด้าน คือ การมีภาระงานมากทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทในแต่ละด้านได้อย่างเต็มที่ (ร้อยละ 28.8-70.4) อุปสรรคที่พบบรองลงมาคือ บุคลากรไม่ปฏิบัติตามแนวทางการป้องกันการติดเชื้อ (66.9) บุคลากรขาดความตระหนักในการดูแลสุขภาพตนเอง (62.3)

* ผู้เขียนหลัก พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

* Corresponding Author, Registered Nurse, Phromkhiri Hospital, Nakhon Si Thammarat Province, ningwaruni9596@gmail.com

** ศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

** Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

*** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

*** Associate Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

วันที่รับบทความ 24 เมษายน 2560 วันที่แก้ไขบทความ 15 พฤษภาคม 2560 วันที่ตอบรับบทความ 3 กรกฎาคม 2560

พยาบาลควบคุมการติดเชื้อควรได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานตามบทบาทในการป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาลอย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรส่งเสริมให้ได้รับความรู้ที่ทันสมัย เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้บุคลากรของโรงพยาบาลได้รับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การติดเชื้อ บทบาทของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อ การปฏิบัติ อุปสรรค โรงพยาบาลชุมชน

Abstract

Infection Control Nurses (ICNs) in community hospitals are crucial for the successful prevention of hospital-associated infections (HAIs). This descriptive study aimed to determine practices and barriers in practices based on ICN roles in community hospitals. The sample included 301 ICNs from community hospitals. The data collection tool was a self-administered questionnaire which consisted of three parts: general information, practices according to roles, and obstacles in practices. Data were collected from November 2016 to January 2017. Two hundred and fifty-seven questionnaires were received, with a response rate of 85.38%. Data were analyzed using descriptive statistics.

The study results showed that the community hospital ICNs practiced 87.9% of all activities under nine possible roles which included surveillance of HAIs, outbreak investigation and control, education, counselling, management, employee health, hospital environmental control, community coordination, and research. The activities with over 90% engagement from ICNs were: counselling (98.1%), employee health (97.8%), management and hospital environmental control (93.1%), and education (91.6%). The activities with more than 80% engagement from ICNs were surveillance of HAIs (88.1%) and outbreak investigation and control (83.9%). ICNs were least active with regards to conducting research (35.9%). Obstacles faced by ICNs in all roles was work overload (28.8-70.4%), which prevented them from working effectively in their roles. Other obstacles were hospital personnel who did not comply with infection prevention guidelines (66.9%) and lack of awareness of their health (62.3%).

ICNs should be appropriately assigned jobs according to their roles in prevention of HAIs so that they can work effectively. Support should be given to them to obtain updated knowledge so that they feel confident in their work. Additionally, hospital personnel should continuously be educated about infection prevention and control.

Keywords: *Infection, The roles of infection control nurses, Practice, Barrier, Community hospital*

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การติดเชื้อในโรงพยาบาล (hospital associated infection: HAI) หมายถึงการติดเชื้อซึ่งเกิดจากการที่

ผู้ป่วยได้รับเชื้อจุลินทรีย์ขณะได้รับการรักษาในโรงพยาบาล เป็นปัญหาทางการแพทย์และสาธารณสุขที่สำคัญทั่วโลก ที่ทวีความรุนแรงและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อผู้ป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจ ผู้ป่วยต้องอยู่โรงพยาบาลนานขึ้น เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาเพิ่มขึ้น โรงพยาบาลมีอัตราการครองเตียงสูงไม่สามารถรับผู้ป่วยใหม่ได้เต็มที่ และผู้ป่วยอาจเกิดความพิการหรือเสียชีวิตได้ (Plowman et al., 2001; Vrijens, Hulstaert, Devriese, & Van de Sande, 2012) ในประเทศที่พัฒนาแล้ว พบความชุกของการติดเชื้อในโรงพยาบาลร้อยละ 7.1 ของผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษานในโรงพยาบาล ประเทศกำลังพัฒนาพบการติดเชื้อสูงกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว 2-20 เท่า การศึกษาในโรงพยาบาล 1,023 แห่งในประเทศไทยปี พ.ศ. 2553 พบการติดเชื้อในโรงพยาบาล 268,628 ครั้ง (Pumart et al., 2012)

การศึกษาของศูนย์ควบคุมโรค ประเทศสหรัฐอเมริกา (CDC) เกี่ยวกับประสิทธิภาพของการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลในโครงการ Study of the Efficacy of Nosocomial Infection Control (SENIC) พบว่าโรงพยาบาลที่มีระบบเฝ้าระวังการติดเชื้อในโรงพยาบาล มีมาตรการในการควบคุมการติดเชื้อ มีแพทย์ที่ปรึกษาด้านการควบคุมการติดเชื้อ และมีพยาบาลควบคุมการติดเชื้อที่ปฏิบัติงานเต็มเวลา 1 คน ต่อจำนวนเตียงของโรงพยาบาล 250 เตียง สามารถลดอัตราการติดเชื้อในโรงพยาบาลได้ร้อยละ 32 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาลจะประสบความสำเร็จได้ต้องมีผู้รับผิดชอบดำเนินงานโดยตรง มีระบบเฝ้าระวังที่ดี และมีการดำเนินการป้องกันการติดเชื้อ (Haley et al., 1985)

การป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาลเป็นสิ่งที่โรงพยาบาลทุกแห่งต้องดำเนินการ แต่ข้อมูลจากการวิจัยพบว่า พยาบาลควบคุมการติดเชื้อซึ่งรับผิดชอบการดำเนินงานด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อโดยตรงขาดความรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้องในการปฏิบัติตามหลักการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล ประเทศไทยได้มีการพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้ออย่างต่อเนื่อง พยาบาลจากโรงพยาบาลชุมชนจำนวนหนึ่งได้รับการ

พัฒนาความรู้และทักษะด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ ได้กลับไปปฏิบัติงานด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล แต่ในปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและอุปสรรคในการปฏิบัติของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อโรงพยาบาลชุมชน ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในประเทศ

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทและอุปสรรคในการปฏิบัติของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อโรงพยาบาลชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อโรงพยาบาลชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การคงอยู่ในงาน ลดความสูญเสียจากการติดเชื้อในโรงพยาบาลที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้ป่วย บุคลากร และโรงพยาบาล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลชุมชน
2. เพื่อศึกษาอุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลชุมชน

คำถามการวิจัย

1. การปฏิบัติตามบทบาทของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลชุมชนเป็นอย่างไร
2. อุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลชุมชนเป็นอย่างไร

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อที่ได้จากการทบทวนบทบาทของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อขององค์กรต่าง ๆ และจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยกรอบการปฏิบัติตามบทบาท 9 ด้านคือ 1) การเฝ้าระวังการติดเชื้อในโรงพยาบาล 2) การสอบสวนและควบคุมการระบาดของ การติดเชื้อในโรงพยาบาล 3) การให้ความรู้ 4) การให้

คำปรึกษา 5) การบริหารจัดการ 6) การดูแลสุขภาพของบุคลากร 7) การควบคุมสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล 8) การติดต่อประสานงานกับชุมชน และ 9) การวิจัยและศึกษาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลชุมชนตามบทบาททั้ง 9 ด้านคือ 1) อุปสรรคในการเฝ้าระวังการติดเชื้อในโรงพยาบาล 2) อุปสรรคในการสอบสวนและควบคุมการระบาดของเชื้อในโรงพยาบาล 3) อุปสรรคในการให้ความรู้ 4) อุปสรรคในการให้คำปรึกษา 5) อุปสรรคในการบริหารจัดการ 6) อุปสรรคในการดูแลสุขภาพของบุคลากร 7) อุปสรรคในการควบคุมสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล 8) อุปสรรคในการติดต่อประสานงานกับชุมชน และ 9) อุปสรรคในการวิจัย ซึ่งผลที่ได้เป็นข้อมูลเพื่อใช้ส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติตามบทบาทของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลชุมชน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาคือ พยาบาลวิชาชีพที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบการดำเนินงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลชุมชน สังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ จำนวน 723 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลควบคุมการติดเชื้อโรงพยาบาลชุมชน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของยามาเน (Yamane, 1973) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 251 คน เนื่องจากการรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ซึ่งคาดว่าจะมีการส่งข้อมูลกลับคืน ร้อยละ 80 การวิจัยนี้

จึงได้เพิ่มขนาดตัวอย่างอีกร้อยละ 20 (Worakitsasemkul, 2010) ทำให้ได้ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 301 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามการปฏิบัติตามบทบาทและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อโรงพยาบาลชุมชน ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วนคือ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง การปฏิบัติตามบทบาทของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อ และอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลชุมชน ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน คำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา การปฏิบัติตามบทบาทพยาบาลควบคุมการติดเชื้อได้เท่ากับ 0.94 ในส่วนของอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อได้เท่ากับ 0.98 นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาความคงที่ (stability) โดยวิธีวัดซ้ำ (test-retest reliability) แบบสอบถามการปฏิบัติตามบทบาทและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74 และ 0.97 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ยื่นขอรับรองด้านจริยธรรมจากคณะกรรมการด้านจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชน ภายหลังได้รับการอนุมัติแล้วได้ส่งหนังสือชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำวิจัย พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัย ข้อมูลที่ได้นำมาใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น และจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ การนำเสนอผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวม โดยการวิจัยนี้เป็นไปด้วยความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยได้ลงนามในแบบฟอร์มเข้าร่วมการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ภายหลังจากได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้วิจัยนำหนังสือ ส่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนที่ใช้เป็นสถานที่รวบรวมข้อมูล เพื่อขออนุญาตรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมทั้งเอกสารชี้แจงการเข้าร่วมวิจัย เอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัย และซองจดหมายติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ผู้วิจัยจำนวน 2 ซอง ไปยังกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ กลุ่มตัวอย่างที่ยินยอมเข้าร่วมวิจัยขอให้ลงนามในเอกสารยินยอม และส่งเอกสารคืนให้ผู้วิจัยโดยแยกซองกับแบบสอบถาม เพื่อป้องกันการเชื่อมโยงถึงผู้ให้ข้อมูล

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลการปฏิบัติตามบทบาทของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลชุมชนวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ

3. ข้อมูลอุปสรรคในการปฏิบัติของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลชุมชน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

ได้รับแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่าง 257 คน คิดเป็นร้อยละ 85.38 กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงร้อยละ 97.3 มีอายุระหว่าง 25-57 ปี อายุเฉลี่ย 44.6 ปี อยู่ในกลุ่มอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 49.4 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 31-40 ปี และมากกว่า 50 ปี ร้อยละ 25.7 และ 22.2 ตามลำดับ มีสถานภาพสมรสคู่และโสดร้อยละ 67.7 และ 22.6 ตามลำดับ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 80.5 ปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพระดับชำนาญการ ร้อยละ 95.3 ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อบางเวลา (part time)

ร้อยละ 62.3 ปฏิบัติงานเต็มเวลา ร้อยละ 37.3 ปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลควบคุมการติดเชื้อมานานตั้งแต่ 5 เดือน ถึง 25.9 ปี ระยะเวลาปฏิบัติงานเฉลี่ย 7.9 ปี ปฏิบัติงานนาน 10-12 ปี ร้อยละ 24.1 รองลงมาคือ 1-3 ปี และ 4-6 ปี ร้อยละ 22.2 และ 21.8 ตามลำดับ เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อร้อยละ 96.9 ได้รับการอบรมเฉพาะทางการพยาบาลผู้ป่วยโรคติดเชื้อและการควบคุมการติดเชื้อ (หลักสูตรเฉพาะทาง 4 เดือน) ร้อยละ 59.5 หลักสูตรระยะสั้นเรื่องการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล (หลักสูตรระยะสั้น 2 สัปดาห์) และหลักสูตรปริญญาโท (สาขาการพยาบาลผู้ป่วยโรคติดเชื้อและการควบคุมการติดเชื้อ) ร้อยละ 32.3 และ 5.1 ตามลำดับ

การปฏิบัติตามบทบาทพยาบาลควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลชุมชน กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติตามบทบาทในภาพรวมทั้ง 9 ด้านได้ร้อยละ 87.9 ของกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติทั้งหมด ปฏิบัติด้านการให้คำปรึกษาได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.1 รองลงมาคือการดูแลสุขภาพของบุคลากร ร้อยละ 97.8 การบริหารจัดการและการควบคุมสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล ร้อยละ 93.1 เท่ากัน การให้ความรู้ ร้อยละ 91.6 การเฝ้าระวังการติดเชื้อในโรงพยาบาล ร้อยละ 88.1 การสอบสวนและควบคุมการระบาด ร้อยละ 83.9 การประสานงานกับชุมชน ร้อยละ 79.4 ส่วนบทบาทในการวิจัยปฏิบัติได้น้อยที่สุด ร้อยละ 35.9

อุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทด้านการเฝ้าระวังการติดเชื้อในโรงพยาบาลของพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่พบมากที่สุดคือการมีภาระงานมาก ทำให้ปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่ (ร้อยละ 70.4) หองปฏิบัติการไม่สามารถตรวจเพาะเชื้อได้ (ร้อยละ 67.7) อุปสรรคด้านสอบสวนและควบคุมการระบาดของ การติดเชื้อในโรงพยาบาลคือ หองปฏิบัติการไม่สามารถตรวจเพาะเชื้อได้ ไม่มีแพทย์ทางระบาดวิทยาให้คำแนะนำ (ร้อยละ 64.6) อุปสรรคด้านการให้ความรู้บุคลากรคือ ขาดงบประมาณสนับสนุน (ร้อยละ 42) มีภาระงานมาก

(ร้อยละ 41.2) อุปสรรคด้านการให้คำปรึกษาคือ มีภาระงานมากทำให้ไม่สามารถให้คำปรึกษาได้เต็มที่ (ร้อยละ 39.3) ขาดทักษะและประสบการณ์ในการให้คำปรึกษา (ร้อยละ 26.5) อุปสรรคด้านการบริหารจัดการคือบุคลากรไม่ปฏิบัติตามแนวทางการป้องกันการติดเชื้อ (ร้อยละ 66.9) พยาบาลควบคุมการติดเชื้อปฏิบัติงานหลายหน้าที่มีภาระงานมาก (ร้อยละ 61.9) อุปสรรคด้านการดูแลสุขภาพของบุคลากรคือ บุคลากรขาดความตระหนักในการดูแลสุขภาพของตนเอง (ร้อยละ 62.3) พยาบาลควบคุมการติดเชื้อมีภาระงานมากทำให้ดูแลสุขภาพบุคลากรได้ไม่เต็มที่ (ร้อยละ 28.8) อุปสรรคด้านการควบคุมสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลคือ พื้นที่ภายในโรงพยาบาลมีจำกัดไม่สามารถปรับปรุงให้ได้ตามมาตรฐาน (ร้อยละ 54.1) พยาบาลควบคุมการติดเชื้อไม่มีเวลาในการติดตามกำกับกำกับการปฏิบัติของบุคลากรในการจัดการสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 42.4) อุปสรรคด้านการประสานงานกับชุมชนคือ พยาบาลควบคุมการติดเชื้อขาดประสบการณ์ (ร้อยละ 40.9) มีภาระงานมากทำให้ไม่มีเวลาในการประสานงานกับชุมชน (ร้อยละ 39.3) อุปสรรคด้านการวิจัยคือพยาบาลควบคุมการติดเชื้อขาดความรู้ในการทำวิจัย (ร้อยละ 67.3) และขาดแรงจูงใจในการทำวิจัย (ร้อยละ 59.1)

การอภิปรายผล

พยาบาลควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาลชุมชนสามารถปฏิบัติตามบทบาทในการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในภาพรวมทั้ง 9 ด้านได้ร้อยละ 87.9 ของกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติทั้งหมด บทบาทที่สามารถปฏิบัติกิจกรรมในภาพรวมได้มากกว่าร้อยละ 90 คือ การให้คำปรึกษาปฏิบัติได้ร้อยละ 98.1 การดูแลสุขภาพของบุคลากรปฏิบัติได้ร้อยละ 97.8 การบริหารจัดการปฏิบัติได้ร้อยละ 93.1 การควบคุมสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลปฏิบัติได้ร้อยละ 93.1 การให้ความรู้ปฏิบัติได้ร้อยละ 91.6 บทบาทที่ปฏิบัติได้น้อยที่สุดคือการวิจัยคิดเป็นร้อยละ 35.9

พยาบาลควบคุมการติดเชื้อปฏิบัติตามบทบาทการให้คำปรึกษามากที่สุดร้อยละ 98.1 อธิบายได้ว่าการให้คำปรึกษาเป็นบทบาทที่สำคัญ และเป็นสมรรถนะของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อที่สภาการพยาบาลกำหนด พยาบาลควบคุมการติดเชื้อต้องให้คำปรึกษาและคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกัน และควบคุมการติดเชื้อแก่บุคลากรทุกระดับของโรงพยาบาล เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาลได้อย่างถูกต้อง นำไปสู่การลดการติดเชื้อในโรงพยาบาล การปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างใกล้เคียงกับการปฏิบัติของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลทั่วไปและโรงพยาบาลศูนย์ (Buachum, 2002) การให้คำปรึกษาแนะนำบุคลากรของโรงพยาบาลจะแตกต่างกันตามลักษณะของงานและการปฏิบัติหน้าที่ พยาบาลควบคุมการติดเชื้อจึงจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อที่ถูกต้องทันสมัย และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อทั้งหลักสูตรระยะสั้น (ร้อยละ 91.8) และหลักสูตรปริญญาโท (ร้อยละ 5.1) และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมานานกว่า 3 ปี ถึงร้อยละ 77.8 จึงสามารถเป็นที่ปรึกษาแก่บุคลากรของโรงพยาบาลได้

แม้ว่าพยาบาลควบคุมการติดเชื้อจะสามารถปฏิบัติตามบทบาทในการให้คำปรึกษาได้สูง แต่ก็ยังพบอุปสรรคในการปฏิบัติงานในบทบาทนี้ที่สำคัญคือ ภาระงานที่มากทำให้ปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่ (ร้อยละ 39.3) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงานด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อเต็มเวลาเพียงร้อยละ 37.3 มีถึงร้อยละ 62.7 ที่ปฏิบัติงานด้านนี้บางเวลา ไม่มีเวลาในการให้คำปรึกษา พยาบาลควบคุมการติดเชื้อร้อยละ 26.5 ระบุว่ายังขาดทักษะและประสบการณ์ในการให้คำปรึกษา และยังมีความรู้ด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อไม่เพียงพอที่จะให้คำปรึกษาแก่หน่วยงาน ส่งผลให้ยังมีพยาบาลควบคุมการติดเชื้อบางส่วนขาดความมั่นใจในการให้คำปรึกษา

บทบาทด้านการดูแลสุขภาพของบุคลากร มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีสุขภาพดี ลดการเจ็บป่วยที่เกิดจากการได้รับเชื้อขณะปฏิบัติงาน ลดความเสี่ยงที่จะรับเชื้อจากการสัมผัสผู้ป่วย ที่ติดเชื้อ การสัมผัสสารเคมีต่าง ๆ การบาดเจ็บ เมื่อบุคลากรมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ และปราศจากโรคจะส่งผลให้การดูแลผู้ป่วยมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาพบว่า พยาบาลควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลชุมชนปฏิบัติตามบทบาทการดูแลสุขภาพ บุคลากรได้ร้อยละ 97.8 และกิจกรรมที่สามารถปฏิบัติได้มากที่สุดในการดูแลสุขภาพบุคลากรคือ การเฝ้าระวัง การเจ็บป่วยของบุคลากรจากการปฏิบัติงานปฏิบัติได้ ร้อยละ 100 เนื่องจากบุคลากรเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการรักษาพยาบาล ขั้นตอนการรักษาพยาบาลอาจ ส่งผลให้เกิดการติดเชื้อจากผู้ป่วย อุปกรณ์ทางการแพทย์ ที่ใช้กับผู้ป่วย หากบุคลากรเจ็บป่วยและปฏิบัติตัวขณะ เจ็บป่วยไม่ถูกต้อง ไม่ได้ได้รับการรักษาอย่างรวดเร็ว อาจทำให้เกิดการแพร่กระจายเชื้อสู่ผู้ป่วย ผู้ร่วมงาน สิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาล การเฝ้าระวังการเจ็บป่วย ของบุคลากรช่วยให้ทราบขนาดของปัญหาการเจ็บป่วย ของบุคลากรนำไปสู่การกำหนดนโยบายและแนวทาง ในการป้องกันการติดเชื้อ และลดความเสี่ยงต่อการ ติดเชื้อในโรงพยาบาลของบุคลากร

บทบาทด้านการวิจัย การศึกษาวิจัยสามารถ ช่วยพัฒนาการปฏิบัติเพื่อป้องกันการติดเชื้อให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ผลการศึกษาพบว่า พยาบาล ควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลชุมชนปฏิบัติตาม บทบาทด้านนี้ในภาพรวมได้เพียงร้อยละ 35.9 เหตุผลสำคัญ ที่พยาบาลควบคุมการติดเชื้อไม่สามารถปฏิบัติในการ วิจัยได้ เนื่องจากขาดความรู้ในการทำวิจัย (ร้อยละ 67.3) ขาดแรงจูงใจในการทำวิจัย (ร้อยละ 59.1) ขาด งบประมาณในการวิจัย (ร้อยละ 42) และมีภาระงานมาก (ร้อยละ 41.6) อย่างไรก็ตามในปัจจุบันมีการศึกษาด้าน การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อจำนวนมาก ซึ่งพยาบาลควบคุมการติดเชื้อสามารถสืบค้นมาศึกษา และอ้างอิงในการปฏิบัติงานได้ ส่วนการวิจัยต้องอาศัย

ประสบการณ์ การสนับสนุนของหน่วยงาน เวลา และงบประมาณ (Murphy & McLaws, 1999) ประกอบ กับการมีแหล่งข้อมูลที่สามารถค้นคว้าได้สะดวก รวดเร็วเช่น การค้นคว้าจากฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ (Murphy & McLaws, 2000) ความสามารถในการ ค้นคว้าข้อมูลและผลการวิจัยจากแหล่งต่าง ๆ มีส่วน ช่วยในการปฏิบัติงานของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อได้

อุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทของ พยาบาลควบคุมการติดเชื้อที่พบเกือบทุกด้านคือ พยาบาลควบคุมการติดเชื้อมีภาระงานมาก ปฏิบัติงาน หลายหน้าที่ ขาดงบประมาณสนับสนุน ห้องปฏิบัติการ ไม่สามารถตรวจเพาะเชื้อได้ สอดคล้องกับข้อมูลทั่วไป ที่พบว่าพยาบาลควบคุมการติดเชื้อปฏิบัติงานด้านการ ป้องกันและควบคุมการติดเชื้อบางส่วน (part time) ถึงร้อยละ 62.7 การที่พยาบาลควบคุมการติดเชื้อมีภาระ งานมากทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทหลายด้าน ได้เต็มที่ อาจส่งผลต่อการดำเนินงานด้านการป้องกัน และควบคุมการติดเชื้อของโรงพยาบาล นอกจากนี้ ยังพบว่าพยาบาลควบคุมการติดเชื้อยังขาดความเชื่อมั่น ในการวินิจฉัยการติดเชื้อในโรงพยาบาล (ร้อยละ 34.2) และการสอบสวนและควบคุมการระบาด (ร้อยละ 41.2) การวินิจฉัยการติดเชื้อในโรงพยาบาลมีความสำคัญต่อ ความครบถ้วนและถูกต้องของข้อมูลการเฝ้าระวังการ ติดเชื้อในโรงพยาบาล การทราบสถานการณ์การติดเชื้อ ในโรงพยาบาล นำไปสู่การกำหนดแนวทางการป้องกัน การติดเชื้อในโรงพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้พยาบาลควบคุม การติดเชื้อปฏิบัติงานตามบทบาทในการป้องกันและ ควบคุมการติดเชื้อได้อย่างเต็มที่ โดยพิจารณาการ มอบหมายงานอื่น ๆ ให้เหมาะสม พิจารณาอัตรากำลัง ให้เพียงพอกับภาระงานด้านการป้องกันและควบคุม การติดเชื้อ

2. ควรสนับสนุนให้พยาบาลควบคุมการติดเชื้อ ได้รับความรู้ด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้ออย่าง

ต่อเนื่องเพื่อให้ได้ความรู้ที่ทันสมัย ช่วยให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน สามารถให้ความรู้และคำปรึกษาแก่บุคลากรของโรงพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรกำหนดนโยบายในการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามแนวทางการป้องกันการติดเชื้อ

4. ควรสนับสนุนให้บุคลากรของโรงพยาบาลได้รับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อที่ทันสมัยเป็นประจำและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน

5. ควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล โดยเฉพาะงบประมาณในการให้ความรู้และสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคแก่บุคลากรของโรงพยาบาล

6. ควรสนับสนุนให้ห้องปฏิบัติการสามารถตรวจเพาะเชื้อได้ เพื่อช่วยในการวินิจฉัยการติดเชื้อและ

การรักษาผู้ป่วยที่ติดเชื้อในโรงพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาอัตราส่วนที่เหมาะสมของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อโรงพยาบาลชุมชนกับภาระงาน เพื่อให้การดำเนินงานด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อมีประสิทธิภาพ

2. ควรมีการศึกษาวิธีการเสริมสร้างความร่วมมือของบุคลากรโรงพยาบาลในการดำเนินงานด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลชุมชนในรูปแบบการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาบทบาทในการปฏิบัติของพยาบาลควบคุมการติดเชื้อโรงพยาบาลชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- Buachum, S. (2002). *Prevention of nosocomial infection in regional and general hospitals* (Master thesis). Graduate School, Chiang Mai University. (in Thai)
- Haley, R. W., Culver, D. H., White, J. W., Morgan, W. M., Emori, T. G., Munn, V. P., & Hooton, T. M. (1985). The efficacy of infection surveillance and control programs in preventing nosocomial infections in US hospitals. *American Journal of Epidemiology*, 121(2), 182-205.
- Murphy, C. L., & McLaws, M. L. (1999). Who coordinates infection control programs in Australia? *American journal of infection control*, 27(3), 291-295.
- Murphy, C. L., & McLaws, M. L. (2000). Australian Infection Control Association members' use of skills and resources that promote evidence-based infection control. *American journal of infection control*, 28(2), 116-122.
- Plowman, R., Graves, N., Griffin, M. A. S., Roberts, J. A., Swan, A. V., Cookson, B., & Taylor, L. (2001). The rate and cost of hospital-acquired infections occurring in patients admitted to selected specialties of a district general hospital in England and the national burden imposed. *Journal of Hospital Infection*, 47(3), 198-209.
- Pumart, P., Thammalikitkul, V., Prakongsai, P., Potha, T., Ruipailbool, A., & Limwatananon, S. (2012). Health and economic impacts from multidrug resistant in Thailand. *Health System Research*, 3(3), 320-360. (in Thai)

- Vrijens, F., Hulstaert, F., Devriese, S., & Van de Sande, S. (2012). Hospital-acquired infections in Belgian acute-care hospitals: An estimation of their global impact on mortality, length of stay and healthcare costs. *Epidemiology and Infection*, 140(1), 126-136.
- Worakitkasemkul, S. (2010). *Research methods in social and behavioral sciences* (2nd ed.). Udon Thani: Augsorn Printing. (in Thai)
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). New York: Harper & Row.